

- 5) SOBa Litoměřice, Sb. matrik, L 18/26, fol. N 26v, 32v, 57v, 66v, 75v Z 9v.
- 6) SÚA, SK+IS Ltm. 236; SK-dupl. 4699.
- 7) SOBa Litoměřice, Sb. matrik, L 18/26, fol. Z 24; SOkA Česká Lípa, AD Česká Lípa, kt. 17, zemřeli 1856/53; SOBa Děčín, Vs Nový Zámek, OS Česká Lípa 122, fol. 208.
- 8) SÚA, SK+IS Ltm. 236; SK-dupl. 4699; SOkA Česká Lípa, AO Sosnová, kt. 1.
- 9) SOkA Česká Lípa. MNV Sosnová I, kt. 2, 4.
- 10) Hantschel, c.d., 840.
- 11) V německojazyčném prostředí: Vlach, Ital.
- 12) Časový horizont původu legendy, která se hlásí k zaznamenání vzniku objektu, ale ve skutečnosti je až reakcí na změnu jeho výrazu v 70. letech 19. století, lze na základě modelů vzniku a vývoje folklórních jevů stěží předpokládat před odchodem třetí generace stavebníků rodu v přímé linii. Ten dle statistického výpočtu nepřekročil rok 1912. S touto tezí koresponduje analýza písemných pramenů, které zaznamenávají legendu v roce 1911. Na základě těchto zjištění je možné předpokládat, že legenda o vláském alchymistovi Abertinim vznikla v prvním desetiletí 20. století.
- 13) Podroužek, K. 1994: Archeologizovaný objekt 2 k. ú. Zahrádky, rkp., PÚ v Ústí n. L., Podroužek, K. 1995: Archeologizovaný objekt 3 k. ú. Zahrádky, rkp., PÚ v Ústí n. L.
- 14) Podroužek, K. 1995: Archeologizované objekty 1,2 k. ú. Zábrdí, rkp., PÚ v Ústí n. L.

LITERATURA:

- Gabriel, F., Panáček, J. 1993: Vývoj panských sídel na horním území Novozámeckého panství, CB 3, 10 - 24.
- Hantschel, F. 1911: Heimatkunde des politischen Bezirkes B. Leipa, Česká Lípa.
- Petráň, J. a kol. 1995: Dějiny hmotné kultury II/1, Praha.
- Vojtková, M. 1978: Osídlení českolipského okresu ve světle archivních dokladů, Česká Lípa.

STEINERNES HAUS IN SOSNOVÁ

Das Haus Nr. 68, traditionsmäßig "Steinernes Haus" genannt, wurde zwischen den Jahren 1829 - 1831 in einen ausgehobenen Sandsteinbruch gegründet. Sandsteinquader wurden mit Hilfe der sog. Kammerbau-Methode gefördert, bei welcher in der Felswand offene, durch Schutzpfeiler getrennte Kavernen entstanden. Bei dem Ausbau des Hauses wurden zwei ausgehobene Kavernen ausgenutzt und bei der Erbschaftsteilung des Anwesens in den 70er Jahren des 19. Jahrhunderts wurde das Haus um zwei weitere Kavernen erweitert. Durch die Einwölbung der Kavernen, die Mauerung der ausgehobenen Teile der Wände mit Sandsteinquadern, die Einlage der Stockwerke und der Fenster- und Türöffnungen entstand ein im Ausmaß eines dreistöckigen gegliederten Dreitraktes, in das Felsmassiv einkomponiert. An der Nordseite wurde es um einen einstöckigen Fachwerkanbau erweitert, der mit seiner linken Ecke an die rechte Ecke des Nachbarobjekts (Nr. 67) angelehnt wurde. Beide verschiedenen Haussubstanzen haben ein einheitliches Winkel-Satteldach.

Der Bauherr war der herrschaftliche Häusler Georg Abert. Die Familie Abert lebte in dem Objekt bis zur Aussiedlung im Jahre 1945. Den Fachwerkteil des Hauses, der überwiegend ein Wohnteil war, ließ Georg Abert zwischen den Jahren 1843 - 1856 niederreißen, es hat sich die Orientierung des Objekts geändert und es wurde in der östlichen Richtung tiefer in das Felsmassiv um zwei unbewohnbare, kühle Kammern verlängert. Im Zusammenhang mit der Aussiedlung im Jahre 1945 wurde das ganze Objekt samt Kellerräumen schnell und provisorisch zu Wohnzwecken umgestaltet, in dem Haus wurden Familien deutscher Natio-

nalität aus Sosnová vor den Transporten nach Deutschland versammelt.

Eine Ausnahmenstellung besteht nicht nur in dem Abteufen des Baus in das Sandsteinfelsmassiv, sondern auch in der spezifischen Disposition, der Einteilung in Stockwerke und Benutzung in dem ländlichen Milieu untraditioneller Konstruktionen. Die, durch die Ausnutzung der ursprünglichen Steinbruchkavernen, gegebene Disposition wird von der vorschrittlichen klassizistischen Komposition getragen, die auf das angewandte Material nur minimal reagiert. Der gesamte Hausausdruck hat den Anschein, besonders nach der Beseitigung des Fachwerkanbaus, der Änderung der Dachorientierung und der Anfügung der hinteren Kammern, daß es sich um ein rein städtisches Haus handelt. In dieser Form ist das Objekt ins tradierte Kollektivbewußtsein getreten (Legende von dem welschen Alchymisten Abertini), und wird auch heutzutage so wahrgenommen.

ABBILDUNGEN

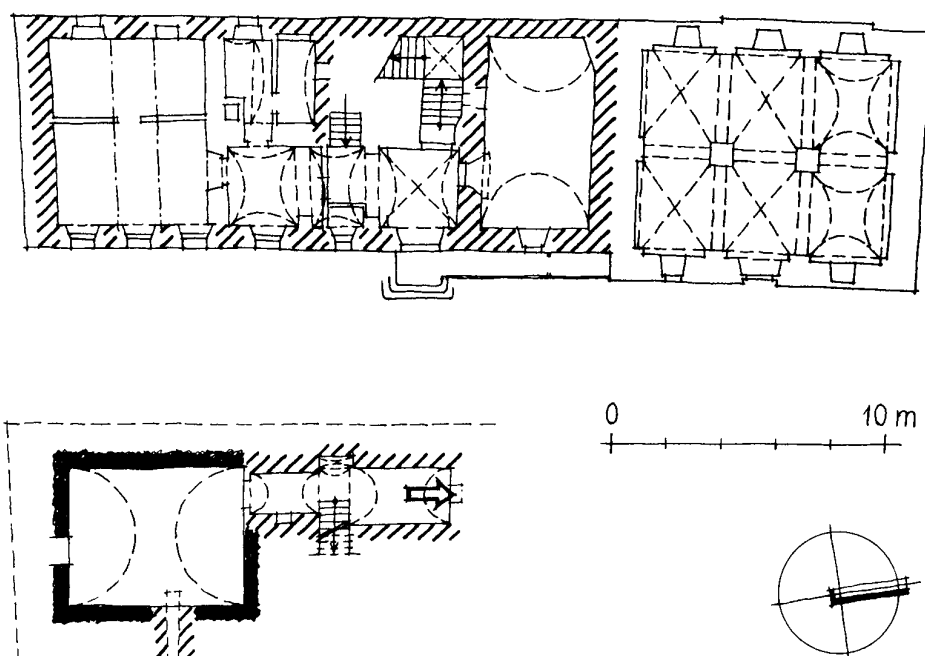
- Abb. 1: Indikativische Skizze des Stablen Katasters. Litoměřicko 236, 1843.
- Abb. 2: Haus Nr. 68 K.G. (Katastergebiet) Sosnová, Ansicht der Nordstirnwand. Vermessung 1993, K. Podroužek, P. Macháčeková.
- Abb. 3: Haus Nr. 68 K.G. Sosnová, Grundriß des Erdgeschosses. Vermessung 1993, K. Podroužek, P. Macháčeková. 1 - Mauerwerk gebildet von Felswand, 2 - Sandsteinquadermauerwerk, 3 - Ziegelmauerwerk.
- Abb. 4: Haus Nr. 68 K. G. Sosnová, Grundriß des 1. Stockwerks. Vermessung 1993, K. Podroužek, P. Macháčeková, grafische Darstellung siehe Abb. 3.
- Abb. 5: Haus Nr. 68 K. G. Sosnová, Grundriß des 2. Stockwerks. Vermessung 1993, K. Podroužek, P. Macháčeková, grafische Darstellung siehe Abb. 3.
- Abb. 6: Haus Nr. 68 K.G. Sosnová, Schnitt A-A. Vermessung 1993, K. Podroužek, P. Macháčeková, grafische Darstellung siehe Abb. 3.
- Abb. 7: Weststirnwand des Hauses Nr. 68 vor dem Jahre 1911. (Hantschel, 1911, 839).
- Abb. 8: Stammbaum Georg Aberts und seiner Familie aus der Zeit der Entstehung des Hauses (M. Ebel).

(Übersetzung: J. Kroupová)

POZDNĚ RENESANČNÍ KACHLE Z FARY V BORU

JAN ANDERLE

V květnu 1993 prováděl autor první etapu stavebně his-

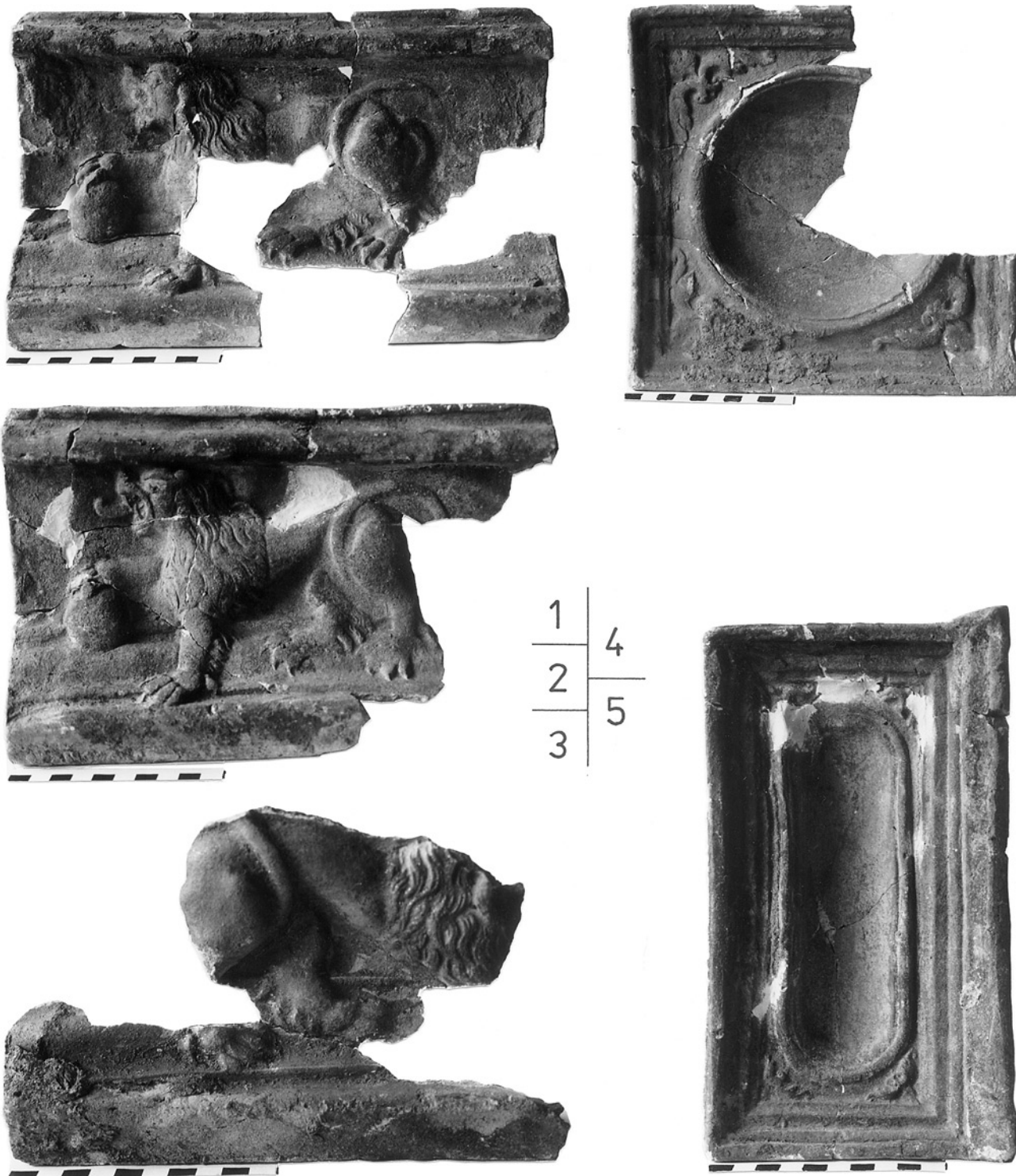
Obr. 1: Bor u Tachova, fara, půdorys sklepů a přízemí. Místo nálezu označeno šipkou. Předpokládané konstrukce gotické - černě, goticko renesanční - šrafovaně. (Kresba J. Anderle, 1996.)

torického průzkumu farní budovy čp. 297 v Boru u Tachova.¹⁾ Jedná se o stavení nenápadného exteriéru, kryté sedlovou střechou, které zahrnuje dvě nadzemní podlaží a sklepy. K zadnímu, dnes nepodsklepenému komorovému dílu dispozice přiléhá klasicistní sýpka. Samotná fara má středověké jádro, datované portálkem ve sklepech do 15., případně na konec 14. století. V úrovni přízemí se projevuje goticko-renesanční fáze (obr. 1).

Při průzkumu sklepa bylo shledáno novodobé narušení niky v čele severní místnosti, z něhož byl vysypán kužel suti. Z niky a z místa narušení byl vybrán keramický mate-

riál, korodované kované hřeby prošlé žárem, zlomek okenního terčíku a kousky zuhelnatělého dřeva. V souboru střepů se vyskytuje stolní keramika na vnitřní straně polévaná olovnatou glazurou žlutavé nebo zelené barvy, dále drobné zlomky glazovaných kachlů, z nichž jeden má polevu zelenou a ostatní jsou patrně druhotně přepálené dohněda.

Hlavní pozornost však zasluhují pozůstatky neglazovaných komorových kachlů, ze kterých lze rekonstruovat pět kusů (obr. 2). Jedná se v první řadě o tři kachle z římsy, která převádí kamnový sokl na štíhlejší kamnový nástavec. Ikonografie těchto kachlů je jednotná. Představuje zřejmě

Obr. 2: Bor u Tachova, fara, fragmenty pozdně renesančních kachlů. (Foto a rekonstrukce kachlů J. Anderle, 1996.)

lva, nakročeného ve dvou případech vlevo a jednou vpravo (obr. 2.1, 2.2, 2.3). Dále bylo možno rekonstruovat podstatnou část jednoho kachle řádkového (obr. 2.4) a jednoho kachle rohového (obr. 2.5). Základní rozměry řádkového kachle činí 23/23 cm. Strídou výzdobu tvoří profilovaná okrajová lišta a rozviliny v rozích kolem ústřední misy. Původní barva oxidačního výpalu je světlá krémová až světlá okrová. Na jednom kachli se lvem (obr. 2.3) se zachovala povrchová úprava směsí grafitu a slídy. Tato úprava byla podle toho, že pokrývá i ulpělou stavební hlinu, provedena teprve po postavení kamen. Technologická shoda všech uvedených kusů podporuje předpoklad, že kachle pocházejí z jedné kamen. Evidentně druhotně byly některé zlomky kachlů, ale také stavební hliny ulpělé na vnějším povrchu kamen, přepálené do červenavé barvy. Druhotné působení vysoké teploty, jakého by za normálního provozu nebylo možné na povrchu kamen dosáhnout, lze spojovat s požárem objektu.

Kamna můžeme slohově zařadit jako pozdně renesanční a jejich zhotovení předpokládá v první polovině 17. století, či spíše na počátku tohoto věku. Spolu s ostatními součástmi požářiště se posléze ocitla v zásypu pod podlahou přízemí komorové části. Přesnější dobu, kdy se tak stalo, zatím nelze s jistotou určit. Šlo snad o následek některého z velkých požárů města, jež jsou doloženy v letech 1647 a 1696.²⁾

Podle prezentovaného nálezu lze důvodně předpokládat, že zásypy pod podlahou přízemí komorové části fary obsahují trosky celých kamen, jejichž malou část máme nyní k dispozici, a snad i další významný materiál. Lze jen doufat, že pokud si technická nutnost při plánované rekonstrukci fary vynutí zásah do tohoto terénu, bude nálezům věnována patřičná pozornost.

POZNÁMKY:

- 1) J. Anderle, Stavebně historický průzkum fary v Boru u Tachova - 1. etapa, 1993.
- 2) Kolektiv, 1985: Heid und das Heiderland Langerwehe.

SPÄTRENAISSANCE - KACHELN AUS DEM PFARRHAUS IN BOR U TACHOVA (HAID)

In dem Bauschutt, das unter dem Fußboden der Parterrekammer in dem Pfarrhaus in Bor/Haid (Abb. 2) hervor kam, wurden während der baugeschichtlichen Untersuchung Kachel - Bruchstücke eines Spätrenaissance - Kachelofens gefunden.

ABBILDUNGEN

Abb. 1: Bor u Tachova, Pfarrhaus, Grundriß der Keller und des Erdgeschosses. Die Fundstelle ist durch einen Pfeil bezeichnet. Konstruktion vermutlich gotisch - schwarz, gotisch - renaissance - schraffiert.

Abb. 2: Bor u Tachova, Pfarrhaus, Fragmente von Spätrenaissance - Kacheln. Zeichnungen, Kachelrekonstruktion und Lichtbilder J. Anderle, 1996.

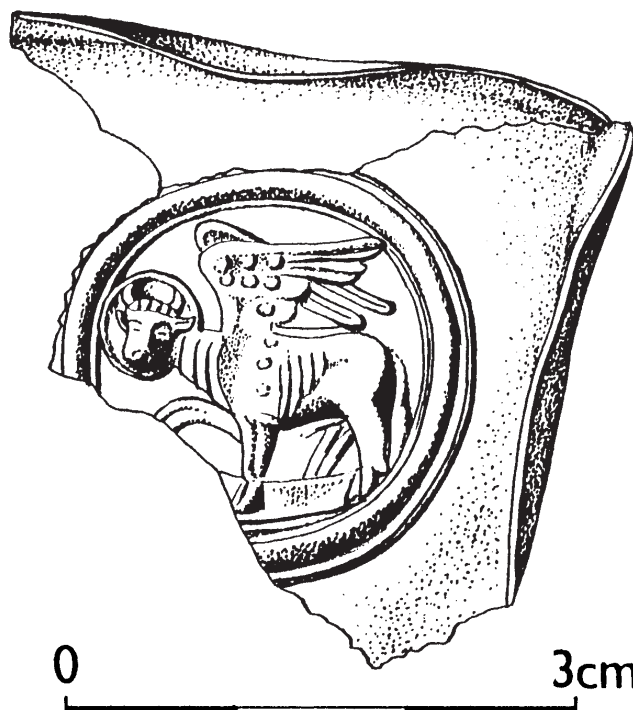
(Übersetzung: J. Kroupová)

PLAKETA SE SYMBOLEM EVANGELISTY LUKÁŠE Z KOSTELA SV. LINHARTA NA STARÉM MĚSTĚ PRAŽSKÉM

ZDENĚK DRAGOUN, JAN HAVRDA

Záchranný archeologický výzkum v trase kolektoru Nová radnice, prováděný v roce 1995 archeologickým oddělením Pražského ústavu památkové péče (dále PÚPP), se dotkl i reliktů kostela sv. Linharta na Starém Městě pražském. Díky tomuto výzkumu byly jednoznačně rozlišeny 3 jeho základní stavební fáze. Nejstarší svatyni představoval obdélný románský kostel z 2. poloviny 12. století s půlkruhovou apsidou, členěný na exteriéru lizénami. V raně gotickém období k němu byly připojeny dvě trojboce uzavřené boční lodi a středověký stavební vývoj uzavřela stavba většího vrcholně gotického polygonálního presbytáře s opěráky.¹⁾

Trasa kolektoru v Linhartské ulici se prakticky nemohla vyhnout uvedenému kostelu, jehož zbytky, mnohokrát narušené především výstavbou inženýrských sítí ve vzdálené i nedávné minulosti, zabírají celou šířku komunikace. Z těchto důvodů došlo i k částečnému narušení zdiva kostela. Po ověření aktuálního stavu za tímto účelem vykopanou sondou a po projednání otázek ochrany torza stavby pracovníky PÚPP s investorem (ZAVOS s.r.o.), projektantem (Metroprojekt Praha a.s.) a dodavatelskou organizací (Energie Kladno) za účasti pracovníka odboru památkové péče Magistrátu hlavního města Prahy bylo ve východní části Linhartské ulice vedení kolektoru oproti svému ostatnímu průběhu zapuštěno cca o půl metru hlouběji, aby horní

Obr. 1: Praha - Staré Město, Linhartská ul., kostel sv. Linharta, plaketa se symbolem evangelisty Lukáše. (Kresba M. Vodehnalová.)